

Jubileusz 90. urodzin prof. Leszka Wiślockiego

Wojciech Wojtuch

15 grudnia 2021 roku obchodził swoje 90. urodziny Leszek Wiślocki, urodzony w Chorzowie kompozytor, pianista i dyrygent.

Edukację w zakresie gry na fortepianie i kompozycji odebrał w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej we Wrocławiu. Dyrygenturę ukończył w 1962 roku pod kierunkiem prof. Adama Kopycińskiego. Jest zwycięzcą krajowych konkursów kompozytorskich organizowanych między innymi przez Polski Związek Chórów i Orkiestr, Lubuskie Towarzystwo Muzyczne i Wrocławski Oddział Związku Kompozytorów Polskich. Jako pedagog związany był z Państwową Średnią Szkołą Muzyczną we Wrocławiu, Państwową Wyższą Szkołą Muzyczną (obecnie Akademia Muzyczna) we Wrocławiu, a także z Wyższymi Szkołami Pedagogicznymi w Zielonej Górze i w Kielcach. Od 2001 roku jest profesorem emerytowanym wrocławskiej uczelni muzycznej. Zasiadał w jury licznych konkursów kompozytorskich, fortepianowych oraz muzyki kameralnej. Za swoją długoletnią działalność artystyczną kompozytor otrzymał wiele nagród, m.in. Nagrodę Ministra Kultury i Sztuki oraz Nagrodę Miasta Wrocławia. Został ponadto uhonorowany Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Polonia Restituta, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Odznaką honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej” oraz Złotą Odznaką „Zasłużony dla Województwa Wrocławskiego i Miasta Wrocławia”¹. Co ciekawe, kompozytor od blisko 70 lat jest kolekcjonerem instrumentów muzycznych – strunowych, dętych drewnianych i blaszanych. Ten niezwykle zbiór był już kilkakrotnie prezentowany publicznie, a najciekawsze egzemplarze eksponowano między innymi w Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego czy Muzeum Miejskim – Zamku Królewskim we Wrocławiu².

Twórczość kompozytora reprezentuje nurt neoklasyczny, chociaż we wczesnym okresie działalności interesowały go awangardowe techniki kompozytorskie – dodekafonia i serializm. Jest autorem ponad 130 kompozycji w różnych gatunkach, w tym 16 utworów orkiestrowych, 44 kameralnych, 18 solowych oraz ponad 50 pieśni chóralnych i solowych. Tworzy również oprawę muzyczną do spektakli teatralnych. Wiślocki to twórca ceniący nade wszystko porządek i logikę. W jego muzyce, zakorzenionej mocno w tradycji oraz zorientowanej na poszanowanie melodii, harmonii i kontrpunktu, dostrzec można niezwykle dyscyplinę formalną³.

Kompozytor napisał łącznie sześć utworów z udziałem gitary. Cztery kompozycje przeznaczone są na gitarę solo: *Suita w dawnym stylu* (1984), *Improwizacja* (1985), *Sonata*

(2009) oraz *Kołysanka dla Helenki* (2017). Z kompozycji kameralnych z udziałem gitary należy wymienić dwa utwory na flet i gitarę: *Duo koncertowe* (1989) i *Impressio in modo giudaico* (1991). Wymienione kompozycje nie zostały jak dotąd wydane. Egzemplarze, w których posiadaniu jest autor artykułu, są kserokopią rękopisów otrzymanych bezpośrednio od kompozytora.

Suita w dawnym stylu na gitarę solo to czteroczęściowy cykl drobnych rozmiarów o układzie części: *Preludium (Moderato)*, *Menuet (Allegretto)*, *Gawot (Allegretto grazioso)* i *Postludium (Allegro)*. Kompozycja utrzymana jest w tradycyjnym języku harmonicznym (tonacje e-moll i E-dur) z fragmentami polifonizującymi. *Menuet* oraz *Gawot* zachowały charakter oraz metryczność tańców dworskich. Stopień zaawansowania utworu pod względem wykonawczym pozwala uznać kompozycję za interesującą przy wyborze programu dla uczniów szkoły muzycznej I i II stopnia.

Improwizacja na gitarę to miniatura, która powstała w 1985 roku. Opatrzona jest oznaczeniem tempa *Moderato, quasi improvisando*. Częsta zmiana temp (*Allegro, Andante, Moderato, Andante, Allegro*) oraz metrum, interesujący i zajmujący język harmoniczny, a także zmiany fakturalne czy wykorzystanie techniki tremolo, sprawiają, że kompozycja jest ciekawą miniaturą, która może ubarwić program koncertowy.

Duo koncertowe na flet i gitarę to jednoczęściowa kompozycja z 1989 roku. Utwór utrzymany jest w tempie umiarkowanym *Moderato*. Pierwsza faza utworu przebiega w metrum 4/4. Kompozytor wykorzystuje w niej współczesny, wypracowany, własny język harmoniczny. Partia gitary w tym fragmencie w znacznym stopniu ogranicza się do akompaniamentu w postaci pionów akordowych oraz ruchu ósemkowego. Druga faza natomiast utrzymana jest w metrum 3/4 i jest znacznie bardziej neoklasyczna, konserwatywna w warstwie harmonicznym i w niej autor niejednokrotnie wykorzystuje formułę rytmiczną poloneza, przywołując na myśl kompozycje Ogińskiego czy Elsnera. Akompaniament gitary przybiera nieco bardziej rozbudowany kształt – gitara odpowiada tutaj za powracający motyw rytmiczny poloneza, kontrpunkt oraz pojawia się także 12-taktowy fragment solowy gitary.

Impressio in modo giudaico na flet i gitarę to 3-minutowa miniatura skomponowana na zamówienie Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce – oddział

wrocławski, powstała w dniach 15–17 stycznia 1991 roku. Jej prawykonanie miało miejsce w Starym Ratuszu we Wrocławiu w 1991 roku. Artystami, którzy zaprezentowali wtedy utwór, byli Stanisław Baranek (flet) oraz Piotr Zaleski (gitarą)⁴. Kompozycja utrzymana jest w tempie umiarkowanym *Andantino*, w metrum 3/4. Utwór, z uwagi na nawiązanie do muzyki żydowskiej, wykorzystuje skalę frygijską durową⁵. Faktura w partii gitary ogranicza się głównie do akompaniamentu akordowego lub oktawowego, z wyjątkiem wstępu, w którym (jednogłosowo, później dwugłosowo) gitara prezentuje temat na skali „żydowskiej”, jak również z wyjątkiem fragmentu z wykorzystaniem techniki tremolo.

Sonata na gitarę to 3-częściowa kompozycja, która powstała w listopadzie 2009 roku. Opatrzona została dedykacją: *Kochanemu Synowi – gitarzyście Maciejowi Wiślockiemu*. Składa się z następujących części: I. *Andante sostenuto – Piu mosso – Tempo primo*, II. *Allegro giusto*, III. *Larghetto – Allegro in modo montanaro [na sposób góralski]*. Pierwsza i trzecia część w warstwie harmonicznym nawiązuje do muzyki podhalańskiej (tzw. skala góralska, burdonowe kwinty). Nie jest to jedyna kompozycja Wiślockiego nawiązująca do muzyki tego folkloru. Należy wymienić nagrodzoną *Introdukcję i rondo góralskie* na altówkę i orkiestrę z 1978 roku oraz jedną z nowszych kompozycji zatytułowaną *Medytacja podhalańska* na organy z 2014 roku. *Sonata* jest najbardziej rozbudowanym utworem Wiślockiego z wykorzystaniem gitary (17-18 min.). Mimo pozornej prostoty fakturalnej jest znacznie bardziej wymagająca pod względem techniczno-wykonawczym niż wcześniej omówione kompozycje. Znajdziemy tam zarówno fragmenty z wykorzystaniem techniki tremolo, oktawy, figuracyjne przebiegi w różnych rejestrach, skomplikowane układy dźwiękowe czy rasgueada. Jak dotąd *Sonata* nie została prawykonana.

Kołysanka dla Helenki to utwór, który powstał w grudniu 2017 roku i jak dodał kompozytor w podtytule, napisany został „z inspiracji babci Helenki – Renaty, w pierwszą rocznicę urodzin naszej ukochanej wnuczki”. To niepełna 4-minutowa miniatura utrzymana w umiarkowanym tempie *Andante*, w metrum 4/4. Wykorzystana jest w niej skordatura 6. struny na D, co pogłębia w odbiorze charakter baśniowości i chmurności tej kołysanki. Wydaje się, że kompozytor znając nieco idiom gitary, wykorzystuje intuicyjnie puste struny basowe jak i progresję akordów, przez co w rozumieniu dydaktycznym, miniatura może być znakomitym studium tak zwanego małego barré. W roku 2016 Wiślocki napisał inną kompozycję zatytułowaną *Kołysanka dla Helenki*, przeznaczoną na fortepian; nieco później powstała wersja tej kompozycji na organy, która została zarejestrowana przez organistę Bartosza Patryka Rzymana. Co trzeba podkreślić, gitarowa kołysan-

ka jest jednak odrębną kompozycją.

Należy zauważyć, że zainteresowanie kompozytora gitarą związane jest z osobą jego syna Macieja Wiślockiego – absolwenta klasy gitary prof. Piotra Zaleskiego, pedagoga szkół muzycznych w Nysie i Wrocławiu. Jedna kompo-

Leszek Wiślocki

źródło: www.gov.pl

zycja została opatrzona dedykacją Maciejowi Wiślockiemu, ale można wnioskować, iż każdy utwór z udziałem gitary został zrewidowany przez artystę pod kątem aspektów wykonawczych.

Cała twórczość Leszka Wiślockiego z udziałem gitary to około 40 minut muzyki osadzonej w tradycji, ukierunkowanej na poszanowanie fundamentalnych elementów dzieła muzycznego – melodii, harmonii, kontrpunktu. To połączenie nurtu neoklasycznego z wypracowanym własnym językiem harmonicznym kompozytora. Prywatnie pozwolę sobie dodać, iż rozmowa z Profesorem Wiślockim, jego niezwykle uprzejmość, elegancja, zainteresowanie i pasja, dodają motywacji do dalszych poszukiwań i badań nad polską zapomnianą i nieznaną twórczością na gitarę. ■

¹ Źródło: https://www.polmic.pl/index.php?option=com_mwosoby&id=1053&litera=26&view=czlowiek&Itemid=5&lang=pl. [stan z: 20.10.21 r.]

² Źródło: <https://konferencjainstrumentologiczna.pl/566> [stan z: 30.12.21 r.]

³ Źródło: https://www.polmic.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1999:leszek-wisocki-portret-kompozytora-&catid=25&Itemid=219&lang=pl [stan z 20.10.21 r.]

⁴ Wywiad z Leszkiem Wiślockim, Kraków, 02.03.2021 r.

⁵ Skala ta występuje w muzyce indyjskiej, bliskowschodniej, wschodnioeuropejskiej, środkowoazjatyckiej i flamenco (skala andaluzyjska). Jest powszechna w muzyce arabskiej i egipskiej (Hijaz-Nahawand lub Hijaz Maqam), a także używana w modlitwach hebrajskich i muzyce klezmerskiej (Ahava Rabba, Freygish lub po prostu „skala żydowska”). Źródło: https://web.archive.org/web/20120218082039/http://www.manchesterklezmer.org/pages_history_musicology/what_is_klezmer_scales.html [stan z 10.11.2021 r.]